

Discrimen: Hic sunt dracones

«Hic sunt dracones» - це латинський крилатий вислів, що в дослівному перекладі означає «тут живуть дракони», а буквально говорить про існування певних недосліджених територій. Однією з таких у правознавстві є сфера дискримінації, особливо в контексті дискримінації за віковою ознакою.

Практично до кінця XX століття в правових дослідженнях проблема віку не аналізувалася. Вивчення взаємозв'язків щодо впливу законодавства на людей, літніх людей, процес старіння та утвердження статусу молоді були виключно в дискусіях соціальних геронтологів. Такий стан різко змінився з появою в Сполучених Штатах правових норм про старість, яка ставала автономною галуззю юридичної науки та практики. Їх виникнення у 1970-х роках було зумовлено трьома факторами: по-перше, демографічне старіння американського населення і соціальні зміни, які його спричинило, вимагаючи відповідь суспільства; по-друге, обізнаність адвокатської спільноти про те, що їхні клієнти ставали дедалі старшими, це зумовлює їх зацікавленість «спеціалізації» у галузі права старших. По-третє, нарешті, академічні кола і наукове співтовариство в цілому усвідомило потребу дослідити нову актуальну сферу.

Визначення та поняття дискримінації за віком змінювались з роками. Термін був першим визначив Роберт Батлер, один з першопрохідців досліджень цієї проблематики. Науковець використовував слово ageism (дискримінація за віком) для опису «упередження однієї вікової групи проти іншої вікової групи» [1]. Батлер стверджував, що ейджизм представляє дискримінацію з боку групи середнього віку проти молодших та старших груп у суспільстві, оскільки перша відповідає за добробут молодшого та старшого віку, які розглядаються як залежні. Він порівнював наслідки ейджізму з

негативними наслідками расизму або дискримінації на основі соціального класу і обговорювались взаємозалежності між віком та іншими формами дискримінації.

Усе життя науковець присвятив розробленню цієї проблематики і вже у 1980 році вийшла друга його наукова доробка «Ейджизм: Передмова» [2], щодо порівняння цього поняття з сексизмом та расизмом, аргументуючи це тим, що ейджизм є проявляється як ставлення, поведінка та спрямована інституційна практика та політика щодо похилого віку. Ейджизм може бути як позитивним, так і негативним, проте він, як правило, несе в собі негативні наслідки шляхом створення «self-fulfilling prophecies» (особистих стереотипів). Наявність негативного стереотипу щодо групи людини означає, що в ситуаціях там, де стереотип застосовний, людина ризикує підтвердити його як самохарактеристику.

Іншим піонером-дослідником проблеми ейджизму став Ердман Палмор. Він це явище розглядав виключно в контексті старіння та стверджував, що дорослих людей слід розглядати як групу меншості в суспільстві. Палмор стверджував, що зазвичай старіння розглядається як втрата функціонування та здібностей. Отже, воно несе негативний підтекст. Він пов'язує це з мовою як формою реальності та її значенням для конструювання належної поведінки. Відповідно такі терміни, як "старий" або "літній", несуть негативні відтінки і тому їх слід уникати [3]. Ця є вузкою і відрізняються від пізніших досліджень, які продемонстрували ейджизм також як орієнтування на молодих людей [4]. Все більша кількість досліджень демонструє, що ейджизм також спрямована проти дітей та молоді, що часто обговорюється через концепції дорослого віку [5; 6; 7].

Нині існують ряд нормативних актів спеціальної дії, що вказують на проблеми рівності за віком, однак вони розроблені переважно в межах трудового права. Питання ж дискримінації має набагато ширшу соціально-правову природу. Тому вагомо актуалізувати цю проблематику в державах правового, демократичного спрямування.

1. Butler R. N. Age-ism: Another form of bigotry. *The Gerontologist*, 1969. №9(4) C. 243
2. Butler R. N. Ageism: A foreword. *Journal of Social Issues*, 1980. №36(2). C. 8–11.
3. Palmore E. Guest editorial: Ageism in gerontological language. *The Gerontologist*. 2000. № 40(6). C. 645–645.
4. Duncan C., Loretto W. Never the right age? Gender and age-based discrimination in employment. *Gender, Work & Organization*, 2004. №11(1). C. 95–115. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0432.2004.00222.x>
5. Ceaser D. Unlearning adultism at green shoots: A reflexive ethnographic analysis of age inequality within an environmental education programme. *Ethnography and Education*, 2014. №9. C. 167–181. <https://doi.org/10.1080/17457823.2013.841083>
6. Kennedy D. *The well of being: Childhood, subjectivity, and education*. 2006. New York: State University of New York.
7. Young-Bruehl E. *Childism. Confronting prejudice against children*. New Haven/London: Yale University Press. 2012